

Rapport

Drop-outs op Aruba

Juli 2016

De Sociaal Economische Raad

De Sociaal Economische Raad (SER) is een bij landsverordening ingesteld onafhankelijk overleg- en adviesorgaan dat de regering adviseert over allerlei belangrijke onderwerpen van sociaal-economische aard.

In de SER hebben vertegenwoordigers van werknemers- en werkgeversorganisaties en onafhankelijke deskundigen zitting. De leden van de SER bespreken allerhande aangelegenheden op sociaal-economisch gebied en brengen hierover gevraagd en ongevraagd adviezen, nota's en rapporten uit.

Met de instelling van de SER heeft de overheid het mogelijk gemaakt voor sociale partners om zich vrijelijk en ongebonden, gevraagd of ongevraagd uit te spreken over het sociaal economische beleid.

De adviezen, rapporten en nota's van de SER zijn, nadat zij door de regering openbaar zijn gemaakt, digitaal verkrijgbaar bij de SER.

Contactgegevens van de SER

Adres : L.G. Smith Boulevard 134
Oranjestad
Aruba
Telefoon : 00297-5832713
Fax: : 00297-5838956
E-mail : ser.aruba@hotmail.com

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	2
1. Drop-outs: oorzaak en gevolgen.....	3
1.1. Oorzaak.....	3
1.2. Gevolgen.....	6
2. Beleid op Aruba	8
2.1. Definitie drop-outs	8
2.2. Registratie drop-outs.....	9
2.3. Problematiek drop-outs en push-outs	9
2.4. Startkwalificatie	11
2.5. Leerplicht	12
2.6. Drop-outs en criminaliteit.....	12
2.7. Leerwerktrajecten.....	13
2.8. Probleem van iedereen	14
3. Aanbevelingen.....	15

Inleiding

Over het algemeen geldt dat jongeren die met een diploma van school gaan, meer kans hebben op een (goede) baan en dus waarschijnlijk betere toekomstperspectieven. Echter gebeurt het al te vaak dat een leerling in de loop van een opleidingstraject buiten de boot valt en dus voortijdig de school verlaat, zonder een diploma en/of een zogenaamde startkwalificatie te behalen. Het voortijdig schoolverlaten is meestal het gevolg van een grote diversiteit en complexiteit van risicofactoren. Het probleem van voortijdige schoolverlaters, de zogenoemde "drop-outs", kan verschillende negatieve gevolgen met zich meebrengen, voor zowel het individu zelf als voor de samenleving.

Volgens een rapport van de Unicef is een grote uitdaging binnen het onderwijs op Aruba, het feit dat er geen mechanisme is om drop-outs of leerlingen die van school zijn gestuurd weer in het systeem (de maatschappij) te integreren. Deze worden hierdoor de zogenoemde NEET's (Not in Education, Employment or Training"-geen school, geen werk, geen stage), hetgeen het risico vergroot dat deze jongeren zich aansluiten bij straatbendes of criminele netwerken¹.

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat drop-outs een groot maatschappelijk probleem vormen, voornamelijk door de hoge kosten die daarbij gemoeid zijn. Ook op Aruba komt het voor dat jongeren voortijdig school verlaten, zonder eerst ten minste een startkwalificatie te behalen. Effectieve interventies gericht op de problematiek van drop-outs zijn hierdoor van belang om te voorkomen dat jongeren voortijdig school verlaten, met alle gevolgen van dien.

Gezien de sociaal economische impact (gevolgen) die deze problematiek op de Arubaanse samenleving heeft, is de Raad zich gaan oriënteren op de Arubaanse situatie ten aanzien van dit specifiek onderwerp. Ten behoeve hiervan is deskresearch gedaan en gesprekken gevoerd met verschillende partijen die met drop-outs te maken hebben en is vervolgens dit rapport opgesteld. Dit rapport zal eerst ingaan op de oorzaken en de gevolgen van het probleem van drop-outs in het algemeen. Daarna zal aandacht besteedt worden aan het probleem van drop-outs op Aruba, door dit probleem en het gevoerde beleid in kaart te brengen en de mogelijke knelpunten hieromtrent te signaleren. En tot slot zullen een aantal aanbevelingen aangedragen worden die de problematiek van drop-outs zouden kunnen verhelpen.

---

¹ De situatie van kinderen en jongeren op Aruba: hoofdbevindingen en aanbevelingen. Unicef, 2013.

1. Drop-outs: oorzaak en gevolgen

Als er over drop-outs gesproken wordt, moet er in eerste instantie gekeken worden naar wat er over het algemeen hieronder verstaan wordt en dus wanneer er sprake is van drop-outs.

Drop-outs zijn jongeren die voortijdig school verlaten. Meestal wordt dit begrip gekoppeld aan leeftijd en/of een bepaald onderwijsniveau/diploma/startkwalificatie. Het wel of niet voortijdig school verlaten wordt in dit geval bepaald door het gevoerde (onderwijs)beleid van een land en kan dus afhankelijk zijn van onder andere de leerplicht (vb. vóór 16de verjaardag school verlaten) en van de minimale eisen om tot de arbeidsmarkt toe te kunnen treden (vb. vóór 23ste verjaardag school verlaten zonder een startkwalificatie te hebben behaald).

1.1. Oorzaak

Er is (op international gebied) veel onderzoek gedaan naar de oorzaken van drop-outs. Hieruit blijkt dat er uiteenlopende redenen zijn waarom jongeren voortijdig school verlaten.

Eimers en Bekhuis (2006) onderscheiden twee typen uitvallers²:

1. De klassieke risicoleerling: jongeren die te maken hebben met condities die het zeer moeilijk maken om onderwijs te volgen.
  - a. Niet-kunners: het (cognitieve) vermogen om een startkwalificatie te behalen ontbreekt.
  - b. Verhinderden of "overbelasten": het vermogen om een startkwalificatie te behalen is misschien wel aanwezig, maar de omstandigheden beletten dat.

2. De opstapper: jongeren zonder probleemgeschiedenis die door een combinatie van push- en pullfactoren toch het onderwijs verlaten.

---

² Vroeg is nog niet voortijdig. Naar een nieuwe beleidstheorie voortijdig schoolverlaten. Eimers, T. m.m.v. Bekhuis, H. KBA Nijmegen, 2006.

Verder kan op basis hiervan en van additionele literatuur kan een globale indeling worden gemaakt van verschillende risicofactoren³ die tot voortijdige school verlaten (drop-out) kunnen leiden:

A. Persoonsgebonden factoren (op microniveau)

- Een gebrek aan (academische) betrokkenheid en motivatie (gericht op het leren) en een gebrek aan betrokkenheid op het sociale en informele aspect van de school (gericht op de schoolrelaties);
- Een gebrek aan bepaalde karaktereigenschappen zoals nauwkeurigheid, zorgvuldigheid, openheid, verantwoordelijkheid, onafhankelijkheid en vastberadenheid;
- Het ontbreken van toekomstperspectieven;
- Gedrags-, psychosociale-, emotionele problemen, medische problemen en/of ordeverstoringen, zoals agressief-, delinquent- of onrustig gedrag, faalangst, depressie, negatieve zelfbeeld, spijbelen, schorsingen, gebrek aan sociale vaardigheden, drugs- en alcoholmisbruik (verslavingsproblematiek), schulden en armoede (financiële onzekerheid) en tienerzwangerschap.

B. Gezin gerelateerde factoren (en thuissituatie) (op microniveau)

- De gezinsachtergrond namelijk een lage sociaaleconomische status (SES) van het gezin (opleidingsniveau en inkomen);
- Gezinssamenstelling namelijk gebroken/gescheiden gezinnen, éénoudergezinnen;
- Geringe ouderbetrokkenheid, gebrek aan stimuli van ouders en slechte relatie tussen kind en ouder(s);
- Stress binnen het gezin vanwege bijvoorbeeld middelengebruik (alcohol/drugs), gezinsconflicten, gezondheids- en geldproblemen.

---

³ Risicofactoren en behoeftes bij voortijdige schoolverlaters: basis voor interventie? Heppe, E.C. Universiteit Utrecht, 2012.

C. School gerelateerde factoren (op mesoniveau)

- Slecht academisch klimaat op school. Gebrek aan interesse, school en opleiding (inhoudelijk) niet meer leuk vinden;
- Negatieve sfeer en slechte sociale relaties tussen leerkrachten en leerlingen, maar ook conflicten met andere schoolgenoten. Geringe mate van verbondenheid;
- Weinig tot geen begeleiding en ondersteuning (op maat) op school;
- Grootte van de school. Leerlingen op grotere scholen hebben meer kans op voortijdig schoolverlaten (gebrek aan toezicht en controle).

D. (Sociale) omgevingsfactoren (op mesoniveau)

- Vriendschapsverwerping (gebrek aan vrienden) of het hebben van delinquente vrienden (negatieve vriendschapsrelaties);
- Gebrek aan normatieve congruentie (overeenstemming, compatibiliteit) met de studieomgeving of gebrek aan sociale integratie van de student;
- Verleidingen uit de omgeving waardoor de school geen prioriteit heeft (andere prioriteiten dan vb. leren/studeren);
- Mate van verstedelijking in de buurt, zoals bijvoorbeeld een buurt met veel inwoners met een lage SES en/of waar een groot aantal minderheidsgezinnen woont.

E. Arbeidsmarkt gerelateerde factoren (op macroniveau)

- De aantrekkingskracht van betaald werk.

Door de diversiteit en de complexiteit van problemen waarmee jongeren kampen, is het heel moeilijk om precies te onderscheiden welk (onafhankelijk) probleem ten grondslag ligt aan het voortijdig schoolverlaten. Een belangrijke factor bij drop-outs is het gebrek aan motivatie. Als gevolg van multiproblematiek (meervoudige problematiek op economisch, cultureel, normatief en psychosociaal gebied) zijn jongeren niet (meer) in staat om de problemen op te lossen en/of te beheersen, waardoor ze moeilijk of niet meer kunnen deelnemen aan het onderwijs. Daarom hebben jongeren met multiproblematiek, vanwege deze overbelasting, een grotere kans op voortijdig school verlaten.

Bij veel drop-outs komt voortijdig school verlaten niet helemaal uit de lucht vallen. Verschillende onderzoeken laten zien dat, er vroege signalen (voorspellers) van uitval zijn zoals het blijven zitten, het spijbelen en schorsingen.

Verder is voortijdig school verlaten meer een proces dan een gebeurtenis. Dit proces begint meestal al in een vroeg stadium binnen het schooltraject. Voortijdig school verlaten is het eindpunt van een erg complex, langdurig en meervoudig proces waarbij de jongere zich in toenemende mate uit de school terugtrekt. Het is niet meer dan een opvolgende gebeurtenis in een reeks gebeurtenissen die al jaren ervoor begonnen zijn⁴.

1.2. Gevolgen

Het voortijdig schoolverlaten wordt als een probleem ervaren, aangezien dit verschillende negatieve sociaal maatschappelijk en economische consequenties kan hebben voor zowel het individu zelf als voor de samenleving.

Individuele gevolgen

Het voortijdig schoolverlaten wordt als een negatieve gebeurtenis in het leven van een jongere beschouwd, doordat het gebrek aan een startkwalificatie onder andere tot een zwakke positie (onvoldoende toekomstperspectief en verdere ontwikkeling) op de arbeidsmarkt kan leiden. Hierdoor is er een lagere kans om een baan te vinden, een verhoogde kans op werkloosheid, lagere inkomsten door laagbetaald en/of ongeschoold werk of door afhankelijkheid van een uitkering en is er minder mogelijkheid voor mobiliteit, wat weer kunnen leiden tot een lager gevoel van eigenwaarde, sociale uitsluiting, psychosociale problemen, gezondheidsproblemen en problematisch leefomstandigheden⁵.

Maatschappelijke gevolgen

Drop-outs kosten de maatschappij geld en brengen allerlei sociaal en economische consequenties met zich mee. Directe kosten die aan verbonden kunnen zijn, zijn onder andere gerelateerd aan niet-gerealiseerde productiviteit

⁴ Withdrawing from school. Finn, J.D. review of Educational Research, 1989.

⁵ Risicofactoren en behoeftes bij voortijdige schoolverlaters: basis voor interventie? Heppe, E.C. Universiteit Utrecht, 2012.

en het feit dat drop-outs vaker een beroep doen op sociale voorzieningen (zoals subsidies en uitkeringen), die betaald worden vanuit de belastinggelden. Dit terwijl drop-outs vaak werkloos zijn of vaak laagbetaalde banen hebben die op hun beurt geen of weinig belastinggeld (lagere belastingopbrengsten) en sociale premies opleveren voor de overheid.

Er is ook sprake van indirecte kosten als gevolg van drop-outs wanneer de maatschappelijke achterstand bijvoorbeeld ontaardt in criminaliteit. Drop-outs kennen namelijk een hogere prevalentie om illegale en legale middelen te gebruiken en hebben een grotere kans om delinquent gedrag te ontwikkelen, waardoor de arrestatiepercentages en de mate van betrokkenheid bij criminele activiteiten hoog zijn onder drop-outs⁶.

Drop-outs kunnen uiteindelijk leiden tot maatschappelijke uitvallers⁷. Hierdoor ontstaat er een grotere kans op vervreemding van de samenleving, wat weer kan leiden tot een lagere sociale cohesie. Hierdoor kost het de samenleving veel geld om deze groep op te vangen en op het goede pad te begeleiden.

---

⁶ The effect of negative emotion on licit and illicit drug use among high school dropouts: An empirical test of general strain theory. Drapela, L.A. Journal of Youth and adolescence, 2006.

⁷ Waarom verlaten jongeren vroegtijdig het secundair onderwijs? Burman, G., Lamote, C. Hannes, K. en Van Damme, J. IMPULS, 2013.

2. Beleid op Aruba

Op basis van deskresearch en verscheidene gevoerde gesprekken met verschillende partijen die met dit fenomeen te maken hebben, is geprobeerd om de problematiek van drop-outs op Aruba in kaart te brengen. Helaas is er op Aruba nauwelijks informatie beschikbaar met betrekking tot drop-outs. Ook zijn er geen recente (onderzoeks)rapporten en/of cijfers hierover beschikbaar.

Uit oude cijfers (van meer dan 10 jaar geleden) van de SEPB (Stichting Educacion Profesional Basico) blijkt dat, over de periode vanaf 1999-2000 tot en met 2005-2006 (vóór de invoering van de leerplicht), het jaarlijks drop-out percentage tussen de 7% en de 10% lag⁸. Dat is een totaal aantal drop-outs van 1204 over een periode van 7 jaar. De Raad heeft getracht om recente/actuele informatie hierover te verkrijgen, echter zonder succes, waardoor recente drop-outs cijfers van de SEPB helaas niet beschikbaar waren voor het opstellen van dit rapport.

2.1. Definitie drop-outs

De Raad heeft gekeken naar wat op Aruba verstaan wordt onder drop-outs en dus wanneer er sprake is van drop-outs. Echter uit de gesprekken is naar voren gekomen dat er op Aruba nog (steeds) geen algemene en eenduidige definitie voor de term drop-outs gehanteerd wordt. Dit in tegenstelling tot andere landen, zoals Nederland, waar het begrip drop-outs wel duidelijk gedefinieerd is en gekoppeld is aan leeftijd en een startkwalificatie⁹.

Volgens de Directie Onderwijs is het heel moeilijk om met een algemene en eenduidige definitie te komen voor de term drop-outs. Hierdoor wordt op Aruba het begrip drop-outs namelijk, afhankelijk van de doelstelling (van wat men wilt weten en dus vanuit welke invalshoek het bekeken wordt), op verschillende manieren gedefinieerd. Deze verschillende definities van drop-outs kunnen wel op basis van onder andere de leeftijd- en/of de startkwalificatie criteria geformuleerd worden. Zo kan er bijvoorbeeld per leeftijdsgroep een andere definitie voor drop-outs gehanteerd worden.

---

⁸ Masterscriptie: Het voortijdig verlaten van het lager beroepsonderwijs op Aruba. Maduro, D., 2008.

⁹ Volgens de Rijksoverheid (Nederland) worden jongeren van 12 tot 23 jaar die het onderwijs verlaten zonder een startkwalificatie te hebben behaald gedefinieerd als voortijdig schoolverlaters (drop-outs). Een startkwalificatie is een diploma op minimaal havo- of vwo-niveau of een diploma op mbo-2 niveau of hoger. Bron: www.rijksoverheid.nl en www.duo.nl.

De definiëring van wie een drop-out is, is dus nog een discussiepunt. Wel kwam uit de verschillende gesprekken duidelijk naar voren dat er een dringende behoefte bestaat aan uniformiteit hierin. Dit onder andere zodat het probleem van drop-outs door alle betrokken partijen op een uniforme en gelijke manier aangepakt kan worden en beleid hierop gemaakt kan worden. Momenteel bestaat er namelijk nog geen uniform overheidsbreed beleid dat gericht is op de problematiek van drop-outs. Het gebrek aan één algemene duidelijke definitie voor het begrip drop-outs zou kunnen liggen aan het gebrek aan daadkracht (vanuit de overheid) om één lijn te trekken en met een duidelijke omschrijving te komen. Aangezien de definitie en criteria voor drop-outs nog niet duidelijk omschreven is, is registratie hiervan heel moeilijk en/of niet consistent. Hierdoor zijn er geen of nauwelijks statistieken (cijfers) inzake drop-outs beschikbaar, waardoor er geen analyses, metingen en/of vergelijkingen gemaakt kunnen worden. Dit heeft als gevolg dat het momenteel heel erg moeilijk is om deze problematiek in kaart te brengen en nog erger om passend beleid hierop te kunnen maken.

2.2. Registratie drop-outs

Momenteel wordt er doormiddel van de maandstaten formulieren van de scholen, geprobeerd om aan te geven, bij te houden en te registreren of een scholier van school is afgegaan. Echter op basis hiervan kan het aantal drop-outs niet vastgesteld worden. Dit aangezien de reden van school verlaten niet (altijd) omschreven is en/of vanwege de vervuiling van de data door verkeerde invoering. Deze registratie gebeurt namelijk nog steeds handmatig (in drievoud) waardoor er veel fouten in de data zitten en waardoor het uitkomst heel grillig en onbetrouwbaar is.

2.3. Problematiek drop-outs en push-outs

Uit informatie van de Directie Onderwijs gaat 97% van alle kinderen die naar de basisschool behoren te gaan, ook daadwerkelijk naar de basisschool. Aangezien er tot en met 16 jaar een leerplicht op Aruba geldt, begint het probleem van drop-outs vooral vanaf de leeftijd van 17 jaar. Rond deze leeftijd zouden jongeren ervoor kiezen om af te stappen van het regulier onderwijs en/of te gaan werken. Deze jongeren verlaten school voortijdig vanwege verschillende (sociaal maatschappelijke) problemen waarmee ze geconfronteerd worden, waaronder ook de financiële situatie thuis.

Het aantal jongeren die voortijdig school verlaten, verschilt (naar schatting) per school(type). Naar schatting zitten, volgens de gesprekken de meeste drop-outs bij het lager en het middelbaar beroepsonderwijs, met name bij SEPB en bij Colegio EPI (Educacion Professional Intermedio). Alhoewel deze jongeren ervoor kiezen om vroegtijdig te stoppen met hun opleiding bij de EPI (om bijvoorbeeld te gaan werken), beschikken de meesten wel over een startkwalificatie. Het probleem ligt echter bij een nieuwe trend, namelijk de een groep scholieren die van Havo 3 (zonder dus de Havo opleiding af te maken) overstappen naar de EPI en daarna ermee stoppen/uitvallen zonder tenminste een startkwalificatie te hebben behaald.

Naast het probleem van drop-outs, wordt er ook vaak gesproken van het probleem van push-outs, waarbij jongeren door de school zelf voortijdig worden weggestuurd, zonder minstens een startkwalificatie te hebben behaald. Dit vanwege verschillende psychosociale- en gedragsproblemen zoals agressie, verslaving, drugshandel, wapenbezit, delinquentie, mishandeling, etc. Het komt vaak genoeg voor dat een school, in extreme gevallen, genoodzaakt is om een leerling definitief te verwijderen van de school, bijvoorbeeld omdat de veiligheid van de totale schoolgemeenschap in het gedrang komt. De reguliere scholen zijn niet de juiste plaats en beschikken over het algemeen helaas ook niet over de middelen en/of de expertise om met extreem gedrag van leerlingen te kunnen omgaan. Uit cijfers¹⁰ van de SEPB blijkt dat in het schooljaar 2014-2015 in Oranjestad 6 en in San Nicolas 11 leerlingen verwijderd zijn. Dus totaal 17 leerlingen van de 1553 totaal aantal leerlingen van de SEPB, dat is een percentage van 0,913%.

Aangezien er geen schoolplicht geldt op Aruba, hoeven scholen en/of stichtingen deze push-outs niet terug te nemen en/of aan te nemen. Deze (meestal problematische) jongeren krijgen hierdoor meestal geen ander alternatief of tweedekans opleiding aangeboden, waardoor het behalen van een startkwalificatie heel erg moeilijk wordt. Deze kansarme jongeren worden dan aan hun lot overgelaten, met alle gevolgen van dien.

---

¹⁰ Directie Onderwijs: Jaarverslag SEPB 2014-2015.

2.4. Startkwalificatie

Op Aruba wordt een startkwalificatie gehanteerd van slechts een diploma op LBO niveau 3 (lager beroepsonderwijs). Dit niveau is het allerlaagste niveau van het LBO. Als deze met de startkwalificatie die Nederland¹¹ hanteert, vergeleken wordt, dan is deze heel erg laag. Het grootste probleem ligt dus bij de LBO'ers van de EPB die voortijdig de school verlaten. Op Aruba zijn er helaas geen tot weinig alternatieven voor kansarme jongeren voor wat betreft tweedekans onderwijs. Drop-outs van de EPB hebben slechts de Openbare Avondleergangen Aruba Beroepsonderwijs (OAA) als onderwijsalternatief op hun onderwijsniveau. Echter het onderwijsaanbod voor deze leerlingen is heel erg beperkt (weinig opleidingskeuzes). Daarnaast bestaat ook de Avond Mavo (een andere afdeling van de OAA) en de Middag Mavo als tweedekans opleiding. Helaas ligt het Mavo niveau meestal net boven het leerniveau van deze jongere waardoor velen het niet halen. Bovendien geldt bij de OAA een minimum leeftijd voor aanmelding van 16 jaar voor de Beroepsonderwijs en voor de Middag Mavo en voor Avond Mavo is dit 18 jaar. Het is dus de vraag waar een drop-out jonger dan 16 jaar dan terecht moet (als het reguliere onderwijs niet (meer) mogelijk is en geen andere alternatieven aanwezig zijn of uitgeput zijn), dit aangezien de leerplicht nog op hem/haar van toepassing is.

De lage startkwalificatie die Aruba hanteert, zou volgens Directie Onderwijs gekoppeld zijn aan het grootste gedeelte van de huidige vraag op de Arubaanse arbeidsmarkt (met uitzondering van de technische sector). Dit voor wat betreft het type/niveau van de beschikbare arbeidsfuncties en het daarbij behorende opleidingsniveau dat gericht is op laag geschoolde arbeidskrachten. Dus ook de (huidige) situatie op de arbeidsmarkt kan demotiverend werken en van invloed zijn op de keuze van jongeren om wel of niet verder te studeren. Cijfers van de Censo 2010 laten namelijk zien dat het opleidingsniveau op Aruba inderdaad ook heel erg laag zit, namelijk 43,29% van de totale potentiële beroepsbevolking beschikt niet eens over een startkwalificatie.

Een ander probleem naast het feit dat de gehanteerde startkwalificatie op Aruba zo laag is, is dat er bovendien helemaal niet gecontroleerd (laat staan geregistreerd) wordt of een jongere überhaupt minstens een startkwalificatie heeft behaald. Er is namelijk geen regeling en/of beleid op Aruba die jongeren verplicht om minstens een startkwalificatie te behalen voordat men (voor een bepaalde leeftijd) de school verlaat en dus stopt met studeren.

---

¹¹ De startkwalificatie in Nederland is een diploma op minimaal havo- of vwo-niveau of een diploma op mbo-2 niveau of hoger. Bron: www.rijksoverheid.nl en www.duo.nl.

2.5. Leerplicht

Hoewel er een leerplicht geldt voor kinderen vanaf 4 jaar tot en met de leeftijd van 16 jaar, is de implementatie/effectuering hiervan, voor wat betreft het opleggen van boetes, indien men zich niet aan de leerplichtwet houdt, nog niet geregeld, waardoor er dus geen consequenties en/of sancties mogelijk zijn. Door gebrek aan wet- en regelgeving kunnen leerplichtambtenaren vaak hun werk niet naar behoren uitoefenen en kunnen ouders uiteindelijk niet gedwongen worden om ervoor te zorgen dat hun kinderen daadwerkelijk ook naar school gaan. Leerplichtambtenaren beschikken bovendien niet over dwangmiddelen, de bevoegdheid en of BOA-opleiding (buitengewoon opsporingsambtenaar) om bijvoorbeeld sancties en boetes te kunnen opleggen. Leerplichtambtenaren worden hierdoor vaak niet serieus genomen en krijgen vaak te maken met bijvoorbeeld bedreigingen van ouders.

Verder ontbreekt er op Aruba een samenwerkingsverband tussen Bureau Leerplicht en de Immigratiedienst waarbij aan de grens gecontroleerd kan worden of een kind die leerplichtig is wel of niet toestemming heeft van de school om te mogen reizen en dus Aruba tijdens de schoolperiode te verlaten.

2.6. Drop-outs en criminaliteit

Uit informatie van de Stichting Reclassering blijkt dat ongeveer de helft (50%) van het totaal aantal jongeren dat in aanraking komt met de justitie, een drop-out is¹². Per jaar komen er ongeveer gemiddeld zo'n 80 jongeren in aanraking met de justitie, waarvan de jongste op dit moment 11 jaar oud is. Dit betekent dat ongeveer gemiddeld 40 jongeren per jaar, al niet naar school gingen (drop-outs waren), toen ze in aanraking kwamen met de justitie. De meerderheid van deze drop-outs zitten in de leeftijd van gemiddeld tussen 15 en 16 jaar. Helaas wordt deze leeftijdscategorie steeds lager, waardoor steeds meer jongere jongeren voortijdig de school verlaten en bovendien in aanraking komen met de justitie. Daarnaast blijkt uit de verkregen informatie dat de meeste jongeren, die in aanraking komen met de politie, vroeger op de EPB zaten (voordat ze drop-outs werden).

Naast bovenstaande groep van ongeveer 40 drop-outs (vooraf) is er ook nog een andere groep jongeren die, achteraf, drop-outs worden. Achteraf in de zin dat

---

¹² De Stichting Reclassering spreekt van drop-outs als minderjarigen (< 18jaar) in aanraking komen met de justitie en (nog) niet over een startkwalificatie (minstens LBO niveau) beschikken.

ze drop-out worden juist vanwege het feit dat ze in aanraking komen met de justitie. Deze jongeren zitten bijvoorbeeld in hechtenis waardoor ze dus niet (meer) in staat zijn om naar school te gaan.

Uit deze gegevens kan geconcludeerd worden dat het totaal aantal drop-outs (zowel vooraf als achteraf) die in aanraking is gekomen met de justitie en dus door de Stichting Reclassering begeleid wordt, per jaar, op ongeveer tussen de 40 en 80 jongeren zit. Dit aantal geeft slechts een indicatie van de grootte en de zorgwekkendheid van de problematiek van drop-outs in relatie tot jongeren die in aanraking komen met justitie. Het effectief aanpakken van het aantal drop-outs (daling van dit aantal) kan een positief effect hebben op (de bestrijding van) de (jeugd)criminaliteit, in die zin dat deze ook kan dalen.

2.7. Leerwerktrajecten

De omvang van de problematiek rond drop-outs was de aanleiding van Stichting Reclassering om met leerwerktrajecten (als een tweedekans opleiding) te komen ten behoeve van jongeren die in aanraking komen met de justitie en die tevens drop-outs zijn en/of worden. Deze jongeren die dus geen startkwalificatie hebben, zijn heel moeilijk te re-integreren in de maatschappij.

Deze leerwerktrajecten zijn specifiek bedoeld voor alle jongeren tussen 16 en 24 jaar die nog niet over een startkwalificatie beschikken (drop-outs). Dus ook voor jongeren die (nog) niet in aanmerking zijn gekomen met de justitie (preventief). Echter drop-outs die slechts over bijvoorbeeld bepaalde certificaten beschikken (al zijn deze certificaten misschien niet equivalent aan een startkwalificatie), kunnen niet in aanmerking komen voor het leerwerktraject. Dit aangezien deze jongeren, over het algemeen, met deze certificaten, toch iets meer kansen maken op de arbeidsmarkt en iets makkelijker zijn om te re-integreren dan jongeren zonder deze certificaten.

Gezien het aantal drop-outs kan, geconcludeerd worden dat er een duidelijk behoefte bestaat voor het opzetten van een breed scala tweedekans opleidingen en/of passende trajecten (waarbij rekening gehouden wordt met verschillen in leeftijd, achtergrond, gedrag, kennis, etc.), die aansluiten op de individuele behoeftes van de maatschappij.

2.8. Probleem van iedereen

Over het algemeen wordt het probleem van drop-outs niet als een gezamenlijke verantwoordelijkheid gezien, ervaren en/of gedragen. Er bestaat bovendien nog steeds een sterke cultuur van misplaatste trots en "eilandjesmentaliteit" (binnen de verschillende onderdelen van de keten en op alle niveaus, dus ook op ministerieel niveau), waardoor een goede afstemming en samenwerking op dit gebied veelal nog te wensen over laat, hetgeen van essentieel belang is om dit probleem op een adequate en effectief manier aan te kunnen pakken.

3. Aanbevelingen

Op basis van het voorgaande kan geconcludeerd worden dat het probleem van drop-outs op Aruba het gevolg is van een verschillende (risico)factoren, hetgeen het een complexe problematiek maakt. Bovendien leidt het probleem van drop-outs, op zijn beurt, ook weer tot allerlei sociaal maatschappelijke problemen.

Om dit probleem effectief aan te kunnen pakken, is de Raad van mening dat, er van bovenaf (vanuit de overheid) een duidelijk en uniform beleid ontwikkeld dient te worden. Ten behoeve hiervan doet de Raad de volgende aanbevelingen:

➤ Definiëren van het begrip drop-outs

Door een duidelijke definitie aan het begrip drop-outs, wordt het mogelijk aan te geven wanneer een jongere aangemerkt kan worden als drop-out. Hiermee wordt het begrip tevens duidelijk afgebakend. Dit is de eerste stap naar het kunnen samenstellen van cijfers, metingen, vergelijkingen, trends en dergelijke ontwikkelingen ten aanzien van drop-outs. Dit is essentieel voor het ontwikkelen van beleid ter zake alsmede het samenstellen van een uitvoeringsplan en implementatietraject.

➤ Verhogen van de startkwalificatie en invoeren van een kwalificatieplicht

De Raad is van mening dat de startkwalificatie die op Aruba momenteel gehanteerd wordt ten aanzien van drop-outs, veels te laag ligt, namelijk op LBO niveau 3. Gezien het feit dat de Arubaanse bevolking grotendeels uit laagopgeleide mensen bestaat, is deze lage startkwalificatie niet wenselijk. De economische groei en welvaart van een land is vrijwel onmogelijk zonder in het menselijke kapitaal te investeren. Derhalve is het van essentieel belang om het opleidingsniveau op Aruba op te krikken door onder andere de startkwalificatie te verhogen.

Nadat de startkwalificatie verhoogd en vastgesteld wordt, dient er een kwalificatieplicht ingevoerd te worden. Een kwalificatieplicht waarbij geldt dat alle jongeren op Aruba de plicht hebben, om voor het bereiken van een bepaalde leeftijd, een startkwalificatie te behalen. Deze plicht heeft als doel jongeren voor te bereiden op de maatschappij en de arbeidsmarkt en te voorkomen dat jongeren voortijdig uitvallen, zonder eerst een diploma te hebben behaald. Deze startkwalificatie(plicht) zou namelijk een opstap moeten

zijn naar een (goede) baan en voldoende inkomen voor een volwaardig sociale plek in de samenleving¹³.

Bovendien zou het aantal drop-outs teruggedrongen kunnen worden door zich bijvoorbeeld te richten op de pull-out factoren door het werken zonder een startkwalificatie niet te stimuleren, maar juist te ontmoedigen. Werkgevers zouden jongeren moeten motiveren en stimuleren om een startkwalificatie te behalen voordat ze het arbeidsmarkt binnentreden.

Bij de aanpak van dit probleem is een nauwe samenwerking tussen alle betrokken partijen zoals het gezin, de school en hulpverlenende organisaties van essentieel belang. De gezamenlijke visie moet zijn dat drop-outs de kans krijgen om alsnog een startkwalificatie te behalen.

➤ Introduceren van een meldings- en registratieplicht

De aanpak van verzuim dient op school te beginnen, namelijk met een sluitende administratie die verzuim (ook spijbelen) bijhoudt en deze aanpakt door leerlingen en hun ouders aan te spreken en te sanctioneren. Aangezien spijbelen een goede voorspeller is van drop-outs, kan een goede registratie van onder andere de absentie en/of de presentie, dit probleem voorkomen worden en/of vroegtijdig aangepakt worden. Voor een efficiënter en betrouwbaarder administratie en dus registratie, is standaardisatie en automatisering hiervan noodzakelijk. Momenteel gebeurt dit nog in grote mate handmatig, waardoor het arbeidsintensief, tijdinnemend, complex is en dus heel erg verouderd is.

Jongeren die voortijdig schoolverlaten zonder een startkwalificatie te behalen, dienen (door de school) verplicht als drop-outs aangemeld en geregistreerd te worden. Ten behoeve hiervan stelt de Raad voor om met een officiële centrale meldings-/registratiepunt (centrale databank) voor drop-outs te komen (vergelijkbaar met de RMC van Nederland, Regionaal Meld- en Coördinatiepunt). Door alle drop-outs aan te melden en te registreren kunnen zij vervolgens doorverwezen en/of herplaats worden zodat deze jongeren alsnog een startkwalificatie behalen.

Door het hebben van een algemene centrale databank kan betrouwbare en actuele informatie en data omtrent drop-outs makkelijker uitgewisseld worden tussen alle betrokken partijen. Bovendien kan deze data en informatie gebruikt

---

¹³ De arbeidsmarktpositie van schoolverlaters en werkende zonder startkwalificatie. Vries, R. de, Wolbers, M. & Van der Velden, R. Raad voor werk en Inkomen (Nederland), 2004.

worden voor het maken en/of het aanpassen van beleid en/of het ontwikkelen van projecten en programma's ter voorkoming en bestrijding van de problematiek inzake drop-outs.

Naast een meldings- en registratieplicht zou een tracking-/leerlingvolgsysteem geïntroduceerd en toegepast kunnen worden. Het betreft een trackingsysteem (per cohort) van de stromen (met of zonder diploma, direct of indirect tussen onderwijssoorten) in het onderwijs, die scholieren tijdens hun hele schooltraject volgen, namelijk vanaf het moment dat ze het onderwijssysteem instromen, gedurende en totdat ze weer uitstromen. Hierdoor zou het mogelijk kunnen worden om een betere en duidelijk beeld (schematisch) te krijgen van wat er met alle scholieren (is) gebeurd en waar zij terecht (zijn ge-)komen qua opleidingsniveau en/of ze eventueel onderweg buiten de boot (zijn ge-)vallen. Bovendien kunnen doorstroomproblemen binnen het onderwijssysteem, die de kans op uitvallers groter maakt, doormiddel van een dergelijk (schematisch) trackingsysteem, eerder gesignaleerd kunnen worden en dus eerder en gericht aangepakt kunnen worden. Een trackingsysteem zou bovendien ervoor kunnen zorgen voor een betere afstemming tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

➤ Tweedekansonderwijs toegankelijker en breder maken

Om het probleem van drop-outs te voorkomen, dienen jongeren ten eerste op school gehouden te worden. Dit kan onder andere door ervoor te zorgen dat jongeren de juiste opleidingskeuze maken, door het onderwijs toegankelijker te maken en door de in- en doorstroom binnen het onderwijssysteem te verbeteren. Maar ook door genoeg passende onderwijsalternatieven aan te bieden, door het opzetten van een breed scala tweedekans opleidingen/trajecten (waarbij verschillen in leeftijd, achtergrond, gedrag, kennis, capaciteiten, etc.), die aansluiten op de individuele behoeftes en de vraag van de maatschappij.

Tweedekans onderwijs kan in de vorm van bijvoorbeeld vakkennis onderwijs gegeven worden voor jongeren die een specifiek vak willen leren. Bovendien kan dit soort onderwijs zich richten op de sociale vorming van de jongere en op het leren van speciale vaardigheden die de kansen op de arbeidsmarkt kunnen vergroten.

➤ Zorgdragen voor de noodzakelijke wet- en regelgeving

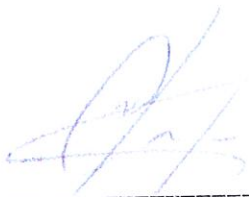
Om ervoor te zorgen dat jongeren op school gehouden worden, kunnen ook straatacties/controles gedaan worden. Door het inzetten van stadstoezicht kunnen bijvoorbeeld spijbelende jongeren/hangjongeren op straat naar school of naar huis gestuurd worden.

Bovendien dient de overheid ervoor te zorgen dat er wet- en regelgeving komt op het gebied van toezicht en controle. Het dient juridisch mogelijk moeten zijn dat leerplichtambtenaren sancties en boetes kunnen opleggen aan ouders die zich niet aan de leerplicht houden. Maar ook voor de Inspectie Onderwijs dient het mogelijk moeten zijn om bestuurlijke boetes op te leggen aan scholen die onvoldoende verzuim en uitval melden en registreren.

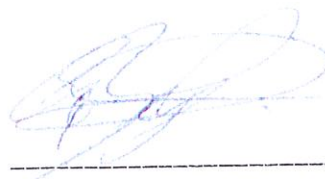
➤ Drop-outs problematiek een gezamenlijke verantwoordelijkheid maken

Het probleem van drop-outs dient, volgens de Raad, echter als een gezamenlijke verantwoordelijkheid ervaren en aangepakt te worden, door met een structurele oplossing en integrale (uniforme) aanpak te komen. Deze verantwoordelijkheid dient dus door alle betrokken partijen (stakeholders) gedragen te worden, in plaats van het probleem telkens naar een ander te schuiven. Bovendien dient met name de "eilandjesmentaliteit" binnen de verschillende onderdelen van de keten en op alle niveaus doorbroken te worden, zodat er een betere afstemming en samenwerking tussen de betrokken actoren mogelijk wordt. Momenteel laat de samenwerking op dit gebied namelijk veelal nog te wensen over.

Oranjestad, 15 juli 2016

Dhr. J.R. (Rudy) Geerman
Voorzitter
Sociaal Economische Raad

Dhr. drs. Felix R.E. Bijlhout
Secretaris
Sociaal Economische Raad

L.G. Smith Boulevard 134, Oranjestad, Aruba
Telefoon: (297) 583-2713/583-6051
Fax: (297) 5838956